

Голова Державного агентства лісових ресурсів України	В.М. Сівець

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 14.08.2012 № 502
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 вересня 2012 р. за № 1536/21848

ПРАВИЛА

використання корисних властивостей лісів

I. Загальні положення

1.1. Ці Правила встановлюють норми і вимоги щодо використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

1.2. Використання корисних властивостей лісів може здійснюватись у порядку загального та спеціального використання.

1.3. У порядку загального використання корисних властивостей лісів громадяни мають право вільно, безоплатно та без видачі спеціального дозволу на використання лісових ресурсів перебувати у лісах державної та комунальної власності, а також за згодою власника - у лісах приватної власності. Використання корисних властивостей лісів здійснюється громадянами з метою задоволення власних культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних та туристичних цілей.

1.4. Використання корисних властивостей лісів у порядку спеціального використання поділяється на постійне або тимчасове та здійснюється постійними або тимчасовими лісокористувачами, власниками лісів. Тимчасове користування може бути довгостроковим та короткостроковим.

1.5. Використання корисних властивостей лісів на умовах довгострокового тимчасового користування здійснюється на підставі договору довгострокового тимчасового користування лісами, який укладається між постійним лісокористувачем або власником лісів, з одного боку, та тимчасовим лісокористувачем, з іншого боку, після прийняття рішення відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

1.6. Використання корисних властивостей лісів на умовах короткострокового тимчасового користування здійснюється на підставі лісового

квитка, який видається тимчасовому лісокористувачу в установленому порядку постійним лісокористувачем або власником лісів.

1.7. У порядку спеціального використання корисні властивості лісів можуть використовуватись постійними та тимчасовими лісокористувачами, власниками лісів.

1.8. Використання корисних властивостей лісів на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду здійснюється з дотриманням їх режиму відповідно до вимог чинного природоохоронного законодавства та цих Правил.

II. Виділення лісових ділянок для використання корисних властивостей лісів

2.1. Використання корисних властивостей лісів у порядку спеціального використання здійснюється на виділених для цієї мети лісових ділянках.

2.2. Виділення лісових ділянок у тимчасове користування здійснюється без вилучення земельної лісової ділянки у постійного лісокористувача (власника лісів). Передача тимчасовими лісокористувачами виділених їм лісових ділянок іншим особам не допускається.

2.3. Лісові ділянки для проведення освітньо-виховних цілей виділяються навчальним та освітньо-виховним закладам, що здійснюють освітньо-виховну діяльність, пов'язану з поширенням знань у галузі лісового господарства або екології.

2.4. Лісові ділянки для проведення науково-дослідних робіт виділяються науковим установам та іншим установам і закладам, які мають у своєму складі спеціалізований підрозділ, що здійснює наукову діяльність у сфері лісового господарства або екології.

2.5. Виділення лісової ділянки на місцевості для використання корисних властивостей лісів здійснює постійний лісокористувач (власник лісів).

2.6. Передача лісової ділянки тимчасовому лісокористувачу проводиться за актом приймання-передачі з дотриманням вимог [Порядку спеціального використання лісових ресурсів](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761, та цих Правил.

2.7. Строки надання у довгострокове тимчасове користування лісів та розміри лісових ділянок, що виділяються у тимчасове користування, повинні відповідати реальним можливостям тимчасового лісокористувача для їх ефективного використання (наявність необхідних фінансових та матеріальних ресурсів, кваліфікованих кадрів, господарських можливостей тощо).

III. Рекреаційна придатність лісів

3.1. Оцінка рекреаційної придатності лісів здійснюється при лісовпорядкуванні методами ландшафтної таксації на лісотипологічній основі або при обстеженнях, які виконують постійні лісокористувачі (власники лісів).

3.2. При оцінці рекреаційної придатності лісів визначаються такі показники:

тип ландшафту;

ступінь стійкості до рекреаційних навантажень;

стадії рекреаційної дигресії;

рекреаційна, санітарно-гігієнічна та естетична оцінки;

оцінка пішохідної доступності;

ступінь благоустрою території;

доступність території для огляду тощо.

3.3. Ліси за придатністю до використання корисних властивостей лісів поділяються на рекреаційно придатні, багатофункціональні і рекреаційно непридатні.

3.4. До рекреаційно придатних лісів належать:

ліси у межах міст, селищ та інших населених пунктів;

ліси навколо нелінійних рекреаційних об'єктів;

смуги лісу вздовж постійних, затверджених в установленому порядку, лінійних рекреаційних об'єктів.

3.5. До багатофункціональних лісів належать ліси різних категорій із високим рекреаційним потенціалом, у яких рекреаційна функція не є основною.

У багатофункціональних лісах одночасно із використанням рекреаційних якостей насаджень поєднуються всі види лісокористування з урахуванням специфіки кожного об'єкта та інтенсивності його використання в рекреаційних цілях.

3.6. До рекреаційно непридатних лісів належать:

ліси на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, де заборонена рекреаційна діяльність;

ліси, що розташовані у межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів;

ліси наукового призначення, унікальні за породним складом, продуктивністю і генетичними властивостями лісові ділянки, на яких зростають реліктові, ендемічні види дерев, що мають велике наукове значення;

захисні ліси на стрімких гірських схилах, у селенебезпечних басейнах та на схилах лавинонебезпечних басейнів;

лісові ділянки із стиглими і перестійними деревостанами, можливими для експлуатації;

лісові ділянки із деревостанами, можливими для експлуатації, за один клас до віку стиглості;

малопривабливі лісові ділянки (заболочені, забрудненні тощо) та інші.

Рекреаційно непридатні ліси можуть використовуватись для освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

3.7. На основі визначення рекреаційних навантажень приймається рішення щодо рекреаційної придатності конкретної території для використання корисних властивостей лісів. Рекреаційна придатність лісів враховується також при виборі місць розміщення рекреаційних об'єктів, прогнозування можливої деградації лісових екосистем, планування господарських і природоохоронних заходів, спрямованих на усунення або запобігання негативному впливу надмірних рекреаційних навантажень.

IV. Цілі та напрями використання корисних властивостей лісів

4.1. Використання лісових ділянок для культурно-оздоровчих та рекреаційних цілей здійснюється з метою забезпечення масового відпочинку та оздоровлення громадян, що включає в себе організацію:

дозвілля на існуючих туристичних базах, кемпінгах, базах відпочинку, дитячих та спортивних таборах, стаціонарних та пересувних (наметових) оздоровчих таборах, інших аналогічних об'єктах, що використовуються для відпочинку;

проведення культурно-оздоровчих заходів (оглядів, конкурсів, вистав, гулянь);

прогулянок у лісі, відпочинку біля води;

прогулянок верхи на конях, на велосипедах;

проведення екскурсій;

профілактики захворювань і лікування громадян.

4.2. Використання лісових ділянок для спортивних цілей здійснюється з метою проведення спортивних змагань, спартакіад, фізкультурно-оздоровчих фестивалів, навчально-тренувальних зборів, занять з різних комплексів фізичних вправ, інших спортивно-масових заходів спортивно-оздоровчого характеру.

4.3. Використання лісових ділянок для туристичних цілей здійснюється з метою організації та забезпечення маршрутного, похідного туризму (з пересуванням по маршруту пішки, на автомобілі, на лижах, верхи на конях та інших засобах), що має в основному оздоровчі та пізнавальні цілі.

4.4. Використання лісових ділянок для науково-дослідних робіт спрямовується на застосування одержаних знань з метою вирішення конкретних завдань в галузі охорони, захисту, раціонального використання і розширеного відтворення лісів та інших компонентів природи.

4.5. Використання лісових ділянок з освітньо-виховною метою спрямовується на поширення знань про охорону, захист, раціональне використання і розширене відтворення лісів та інших компонентів природи, виховання у громадян екологічної культури.

4.6. При використанні лісових ділянок для освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт допускається створення і використання на лісових ділянках полігонів, дослідних площадок для проведення наукових досліджень з вивчення природи лісу, навчання з питань охорони, захисту, використання та відтворення лісів.

V. Умови використання корисних властивостей лісів

5.1. Умови та особливості використання корисних властивостей лісів на конкретних ділянках, виділених для цієї мети, встановлюються з урахуванням схем районного планування, генеральних планів розвитку населених пунктів, програм розвитку лісового господарства Автономної Республіки Крим, областей, а також матеріалів лісовпорядкування з урахуванням:

режиму використання й ведення господарства в них;

визначення ступеня навантаження в зонах відпочинку й установлення режиму відвідування;

загального порядку організації відпочинку на території з установленням місць і форм обслуговування відпочиваючих (автостоянок, влаштування місць нічлігу, культурно-освітніх центрів тощо);

туристичних маршрутів, теренкурів (лікувально-прогулянкові маршрути) та регламентація їхнього використання;

особливостей умов місцевості, де відвідування регулюється строками через небезпеку осипів, зсувів, снігових лавин та інших стихійних явищ;

засобів протипожежної профілактики та інших особливостей, що визначають систему заходів щодо посилення охорони й раціонального використання лісових ресурсів тощо.

У разі відсутності зазначених схем, планів і програм або інших матеріалів пропозиції щодо виділення лісових ділянок для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей можуть вносити територіальні органи Держлісагентства, власники лісів або постійні лісокористувачі, заінтересовані підприємства, установи, організації і громадяни.

5.2. Використовуючи корисні властивості лісів у порядку загального використання, громадяни зобов'язані виконувати вимоги пожежної безпеки та санітарних правил у лісах, берегти ліс та природні ландшафти, раціонально користуватися ними способами і в обсягах, що не завдають шкоди відтворенню цих ресурсів.

5.3. При використанні корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних цілей тимчасовий лісокористувач забезпечує на виділеній лісовій ділянці створення сприятливих умов для перебування громадян шляхом проведення робіт з благоустрою цих ділянок. При виконанні робіт з благоустрою лісової ділянки мають зберігатись ліси та природні ландшафти, дотримуватись правила пожежної безпеки та санітарні правила в лісах.

5.4. Права та обов'язки постійних або тимчасових користувачів, власників лісів визначаються [Лісовим кодексом України](#), умовами договору або лісовим квитком.

5.5. Заходи щодо благоустрою лісової ділянки повинні бути спрямовані на збереження лісового середовища в умовах рекреаційних навантажень, створення необхідного комфорту та зручностей для відпочиваючих і включати в себе:

оформлення входу;

облаштування майданчиків для стоянки автомобілів;
встановлення контрольно-пропускних пунктів;
облаштування оглядових майданчиків, санвузлів;
виготовлення та встановлення покажчиків, художніх барельєфів та скульптур;
улаштування драбин, перил на маршрутах;
облаштування місць розведення багать;
установлення урн для сміття, облаштування спусків до води, благоустрій природних джерел, облаштування дорожньо-стежкової мережі;
інші заходи, необхідні для цілей використання лісової ділянки.

5.6. При використанні корисних властивостей лісів не допускається пошкодження лісових насаджень, рослинного покриву та ґрунтів, засмічення та забруднення виділеної лісової ділянки та прилеглої до неї території.

5.7. За зверненням тимчасового лісокористувача на виділеній лісовій ділянці постійний лісокористувач (власник лісів) за наявності відповідних підстав проводить рубки формування і оздоровлення лісів, що мають на меті створення сприятливих умов для відпочинку.

VI. Обмеження та припинення використання корисних властивостей лісів

6.1. Використання корисних властивостей лісів повинно здійснюватись без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу та здоров'ю людини з урахуванням вимог щодо збереження лісового середовища та природних ландшафтів.

6.2. Використання корисних властивостей лісів на праві загального та спеціального використання може бути тимчасово зупинено або обмежено у випадках незадовільного стану лісової ділянки внаслідок перевищення норм антропогенного навантаження та під час проведення заходів боротьби зі шкідниками.

Заборона на користування лісами встановлюється органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування у межах наданих їм повноважень.

6.3. Господарська діяльність, яка може здійснюватись тимчасовими лісокористувачами на виділених лісових ділянках, не повинна суперечити цілям використання лісів, що визначені у договорі або лісовому квитку.

6.4. Спорудження тимчасових будівель і споруд, у тому числі лінійного типу, необхідних для ведення господарської діяльності, здійснюється за погодженням з постійними лісокористувачами (власниками лісів).

6.5. У випадку погіршення стану насаджень на виділених лісових ділянках розглядаються причини зміни їхнього стану, вживаються заходи щодо зняття або зниження рекреаційного навантаження та регулювання інтенсивності відвідування.

6.6. Тимчасові лісокористувачі повинні забезпечити належне використання лісових ділянок, виділених для використання корисних властивостей лісів.

6.7. Припинення права використання корисних властивостей лісів на умовах короткострокового тимчасового користування лісами здійснюється постійним лісокористувачем (власником лісів) в установленому законодавством порядку шляхом анулювання лісового квитка.

6.8. Здійснення благоустрою в закріплених зонах відпочинку допускається тільки відповідно до затверджених проектів благоустрою.

6.9. Огляд місць використання корисних властивостей лісів здійснюється постійним лісокористувачем або власником лісів відповідно до [Порядку спеціального використання лісових ресурсів](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761.

Директор Департаменту землеробства	О.А. Демидов